

9. Кентій А. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр. – К.: Інститут історії України НАНУ, 1999. – 220 с.
10. Патер І.Г. Боротьба комуністичного режиму з українським визвольним рухом (40-і – 50-і роки ХХ ст.) / І.Г.Патер // Вісник Львівської комерційної академії. Серія гуманітарні науки. Вип. 9. – С. 81-95.
11. Науменко К. Є. Кінець другої світової війни / К.Є.Науменко // Історія України. – Львів: Світ, 1996. – С. 318-321.
12. Патер І.Г. Відбудова і початок десталінізації // Історія України. – Львів: Світ, 1996. – С. 326-338.
13. Сеньків М. В. Західноукраїнське село: насильницька колективізація – 40-поч. 50-х рр. ХХ ст. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2002. – 292 с.
14. Сергійчук В. Десять буремних літ. Західноукраїнські землі в 1944-1953 роках. Нові документи і матеріали / В.Сергійчук. – К.: Дніпро, 1998. – 742 с.
15. Масловский В.И. В борьбе с врагами социализма. Очерки истории классовой борьбы на селе в период построения основ социализма в западных областях Украины 1939–1950 г. / В.И.Масловский. – Львов: Вища школа, 1984. – 187 с.
16. Сливка Ю.Ю. Витоки і наслідки національної трагедії // Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. Т. 1. – Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАНУ, 1996. – С. 5-25.
17. Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. Т. 1. 1939-1945 рр. / Від. ред. Ю.Сливка. – Львів: Місіонер, 1996. – 750с.
18. Бойко О.Д. Історія України / О.Д.Бойко. – К.: Академія, 1999. – 665 с.
19. Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. Т. 2. 1946-1947 рр. / Відп. ред. Ю.Сливка. – Львів: Місіонер, 1998. – 750 с.
20. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України). – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 1470. – Арк. 245.
21. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 4356. – Арк. 23.
22. Макарчук С. А. Радянські методи боротьби з ОУН і УПА (за матеріалами 1944-1945 рр. з Дрогобицької та Львівської областей) / А.С.Макарчук // Дрогобицький краєзнавчий збірник. Спецвипуск. – Дрогобич: Вимір, 2002. – С. 65-91.
23. Державний архів Львівської області. – Ф. 3. – Оп. 1. – Спр. 202. – Арк. 3.
24. Культурне життя в Україні. Західні землі. 1939-1953 рр. Документи і матеріали. Т.1. - К.: Наукова думка, 1995. – 750 с.

Сеньків М. В. Соціально-політичні передумови сплошної колективізації західноукраїнського села (1944–1947 рр.)

В статті освещено процес встановлення радянської влади на західноукраїнських землях з допомогою війська, репресивних структур і створення соціально-політичних передумов для сплошної колективізації. Показано, що депортації, масові арешти, знищення греко-католицької церкви, адміністративне обмеження індивідуального землекористування, економічні рычаги і т.п. формували те реальне, яке давало селянину тільки один шлях – проти своєї волі йти в колгосп.

Ключеві слова: західноукраїнське село, депортації, греко-католицька церква, переселенська акція, репресії, сільський актив.

Senkiv M. W. The preparation of the general collectivization of the West-Ukrainian village by the Soviet regime in (1944 -1947)

The process of restoring the Soviet government at Western Ukraine through repressive structures and create socio-political conditions for complete collectivization is highlighted in the article. It has been shown that deportations, mass arrests, extermination of the catholic church, administrative limitation of individual landownership, economical levers, etc. formed that reality, which gave the peasant only one way out - join the collective farm against his will.

Keywords: the West-Ukrainian village, general collectivization, deportations, catholic church, village activists.

УДК 94:323.39(477)“1952/1953”

О. Ф. Штейнле

БЮРО ЦК КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ В 1952–1953 рр.: ПЕРСОНАЛЬНИЙ СКЛАД

Висвітлюються зміни у персональному складі Бюро ЦК Компартії України протягом 1952-1953 рр. Робиться спроба пояснити логіку кадрових переміщень верхівки української номенклатури. Виокремлюються загальні тенденції змін серед членів та кандидатів у члени Бюро ЦК КПУ.

Ключові слова: Бюро ЦК КПУ, політбюро, партійна номенклатура, правляча верхівка, повоєнний сталінізм, боротьба за владу.

Історія української квазідержавності у складі Радянського Союзу невпинно перебуває в полі зору вітчизняної історичної науки та суспільної думки. З небуття минулого вдалося реконструювати цілі сторінки цієї важкої та неоднозначної історії, викреслені колись політичною кон'юнктурою. Важливою ланкою у створенні цілісної історії радянської України є її політична еліта. Люди, що входили до субцентру влади в Харкові та Києві, розпоряджалися матеріальними та людськими ресурсами другої за розмірами республіки СРСР. Дослідження останніх років добре демонструють, що роль української верхівки не зводилася до бездумного копіювання рішень Москви. Вона мала власну сферу повноважень, в рамках якої чинила

великий вплив на життя українців [див., наприклад: 1; 2]. Цей вплив значно зростав в періоди боротьби за владу в центрі.

У рамках пропонованої розвідки спробуємо з'ясувати динаміку змін серед перших осіб української верхівки – членів та кандидатів Бюро ЦК КПУ, які займали свої позиції у один з найбільш переломних моментів радянської історії – 1952-1953 роки.

Утворення Бюро ЦК української компартії було пов'язане з реорганізацією структури ВКП(б), ініційованої Сталіним в останній рік свого правління. На XIX з'їзді (5-14 жовтня 1952 р.) до статуту компартії внесли серйозні поправки: офіційна назва змінилася на Комуністичну партію Радянського Союзу, політбюро та оргбюро ЦК ліквідовувалися, натомість утворювалася президія ЦК КПРС. Чисельність та склад нової президії залишалися таємницею навіть для наближених до Сталіна представників радянської еліти. Микита Хрущов згадував, що ані він, ані Георгій Маленков, ані Лаврентій Берія не мали уявлення про кандидатури до неї. Така конспірація з боку Сталіна була вкрай недобрим символом для його оточення, засвідчивши недовіру вождя [3, с.98-100]. Вибори президії мали відбутися на пленумі новообраного ЦК через день після завершення з'їзду, 16 жовтня 1952 р. На ньому Сталін гостро розкритикував В'ячеслава Молотова та Анастаса Мікояна. Перший, на його думку, зробив грубі політичні помилки, пообіцявши видавати в СРСР зарубіжну пресу та озвучивши пропозицію створити в Криму єврейську соціалістичну республіку. Крім того, він занадто багато інформував свою дружину Поліну Жемчужину про державні справи. Мікоян, за Сталіним, виступив проти підвищення сільгосподатку для селян. Після такої вступної характеристики він оголосив склад нової президії – 25 членів та 11 кандидатів. Оскільки для оперативної роботи число членів було занадто велике, вождь вніс також пропозицію утворити бюро президії ЦК у складі 9 осіб, до яких ані Молотов, ані Мікоян не потрапили.

Такі кадрові комбінації свідчать про недовіру Сталіна до свого оточення, в першу чергу, до більш старших та авторитетних його діячів. Сам він на пленумі ЦК 16 жовтня пояснив перестановки турботою про майбутнє, боротьбою зі старінням керівних кадрів. "Говорять, – аргументував Сталін, – для чого ми значно розширили склад ЦК? Але хіба не ясно, що в ЦК потрібно влити нові сили? Ми, старики, усі перемеремо, але треба подумати, кому, в чії руки вручимо естафету великої справи. Хто її понесе вперед?" [4]. Однак для його найближчого оточення (М. Хрущова, В. Молотова, А. Мікояна) реорганізація структури ВКП(б) стала сигналом про майбутнє усунення з владної верхівки СРСР [5; 6]. Такої ж думки дотримується більшість вітчизняних та зарубіжних істориків, намагаючись пояснити мотиви цієї партійної реформи 1952 р. [7; 8; 9].

Згідно зі змінами до статуту ВКП(б)-КПРС трансформуватися повинні були й місцеві партійні органи. Як вказує В. Лозицький, виникла цікава ситуація: залишити назву політбюро за керівним органом української компартії було неможливо, адже з проекту статуту цю назву вилучено; утворити президію також не можна, бо статут ще не вступив у дію. Згідно з роз'ясненням ЦК ВКП(б), новий орган отримав назву бюро ЦК (згідно з проектом), а остаточне вирішення цього питання відкладалося до введення в дію нового статуту КПРС [10, с.90].

До складу бюро ЦК КПУ увійшли 9 членів (1-й секретар ЦК КПУ Леонід Мельников, 2-й секретар ЦК КПУ Олексій Кириченко, секретар ЦК КПУ Іван Назаренко, голова Ради міністрів УРСР Дем'ян Коротченко, його заступники Никифор Кальченко, Леонід Корнієць та Іван Сенін, голова президії Верховної Ради УРСР Михайло Гречуха, командуючий військами Київського військового округу Андрій Гречко) та 4 кандидати, які очолювали партійні організації областей (Григорій Гришко – Київської, Микола Підгорний – Харківської, Зиновій Сердюк – Львівської, Олександр Струєв – Сталінської).

Такий склад засвідчив відсутність значних кадрових перестановок в українській верхівці в останній рік правління Сталіна. Серед членів бюро майже всі працювали в політбюро ЦК КП(б)У щонайменше з 1949 р., а Д. Коротченко та М. Гречуха прийшли до нього ще у 1938 та 1939 рр. відповідно [10, с.165,166,168,188,193,203,206,229,236,242,257,259; 11]. Виключення становив лише Н. Кальченко, обраний на пленумі 27 вересня 1952 р. на заміну переведеному до Москви Володимирі Мацкевичу. Маючи фахову освіту (Полтавський сільськогосподарський інститут) та тривалий досвід управлінської роботи в сільському господарстві (від агронома до міністра с/г), він мав підсилити аграрну ділянку роботи в уряді та ЦК [12, с.333-334,413-414].

"Новенькими" на вершині апарату влади УРСР були також тогочасні регіональні керівники Києва, Харкова, Сталіно та Львова. Судячи з того, що всі вони стали кандидатами в члени бюро, їх обрання переслідувало мету створити резерв найвищих посадовців республіки з досвідом роботи в ЦК КПУ.

Кадрова стабільність української номенклатурної еліти початку 1950-х рр. контрастувала з політичними процесами в союзному центрі та інших республіках. Починаючи з 1949 р., ряд діячів центральної та регіональних еліт СРСР були репресовані. Найбільш відомими стали «ленінградська», «ульянівська», «карельська», «челябінська», «курська», «кестонська», «мінгрельська» справи [13, с.185-318]. Вище вже вказувалося про опалу В. Молотова, А. Мікояна, до яких приєднався і К. Ворошилов; про зростання недовіри Сталіна до найближчого оточення. Тож положення української верхівки в останні роки існування сталінізму відрізнялося від статусу інших регіональних еліт СРСР.

Після смерті Сталіна апарат його особистої влади розпався і розпочалося формування нової вертикалі управління. Однією з важливих віх у боротьбі за владу між спадкоємцями Сталіна стало усунення Л. Мельникова з політичного Олімпу УРСР та СРСР і відправлення його послом до Румунії. Аналітики ЦРУ, які з 1953 р. збирали матеріали про радянську еліту в рамках проекту "Цезар" (англ. Caesar), присвятили цій

події окреме дослідження під назвою “Зміщення Мельникова в Україні”¹. На їхню думку, усунення тодішнього першого секретаря ЦК КПУ стало найбільшою кадровою перестановкою серед радянських лідерів після смерті Сталіна [14]. Вони також відмітили ряд ознак майбутнього зміщення Мельникова.

По-перше, одразу після смерті Сталіна центральна партійна преса почала формувати образ Г. Маленкова як його наступника. Друкувалися його коментарі з широкого кола питань, виділені жирним шрифтом. Раніше так публікувалися лише Сталінові слова. З 13 березня в центрі ця практика різко припиняється і замінюється тезами про “колективне керівництво”. Українські ж газети продовжували вихвалити Маленкова ще кілька днів [15]. Ймовірно, у боротьбі за владу Л. Мельников намагався зробити ставку на Голову уряду СРСР. Припинення формування образу Маленкова-вождя могло бути викликаним або особистим проханням останнього, або ж тиском інших членів верхівки. У будь-якому разі, цей факт засвідчив про слабку підтримку Мельникова з боку Маленкова або взагалі про її відсутність.

По-друге, 16 березня очільником Міністерства внутрішніх справ УРСР, до якого увійшло й Міністерство державної безпеки УРСР, стає наближений до Берії Павло Мешик. За свідченнями українських партійних діячів на липневому (1953 р.) пленумі ЦК КПРС, головним завданням беріївського протезе в Україні було виведення органів внутрішніх справ з під партійного контролю та збирання матеріалів про негативні явища в житті республіки [16, с.31-33]. Протягом найближчих місяців в обхід номенклатурного механізму було змінено керівництво обласних управлінь МВС. Також П. Мешик готував матеріали стосовно національного складу керівних кадрів Західної України, негативних явищах в житті регіону. Ці факти були відомими Л. Мельникову, який намагався чинити опір.

По-третє, 30 травня першим заступником Голови Ради міністрів УРСР стає Олександр Корнійчук. На XVII з'їзді КП(б)У-КПУ у вересні 1952 р. Л. Мельников нагадав про “великі ідейні пороки та відступи від історичної правди”, допущені драматургом та його дружиною Вандою Василевською [17, с.66]. Це могло стати підставою для серйозної особистої неприязні О. Корнійчука до першої особи республіки. За свідченнями Павла Судоплатова, драматург був пов'язаний з Л. Берією. На одному з пленумів ЦК він активно підтримав промову П. Мешика, виголошену українською мовою і закликав наслідувати його приклад. Крім того, родич О. Корнійчука був призначений начальником обласного УМВС та отримав звання генерала [18, с.552-553]. Про тісні зв'язки “червоного Шекспіра” з Л. Берією щонайменше з кінця 1940-х рр. згадує і тодішній парторг Спілки письменників України Микола Руденко [19]. Тож це призначення значно посилювало позиції прихильників Берії в УРСР і було тривожною звісткою для Л. Мельникова.

Як показав подальший розвиток подій, саме Берія й став безпосереднім ініціатором усунення першого секретаря ЦК КПУ. 8 та 16 травня він подав до президії ЦК КПРС відповідні записки про недоліки в роботі органів держбезпеки Литви та України. На їх підставі сформували комісію для аналізу наявної ситуації в цих республіках. За даними В. Лозицького, Л. Мельников не вважав можливість своєї відставки надто серйозною загрозою, тож навіть не зібрав членів Бюро ЦК КПУ для вироблення спільної позиції [10, с.92]. Наслідком такого прорахунку стало зняття його з посади першого секретаря ЦК КПУ, позбавлення статусу кандидата в члени президії ЦК КПРС та відкликання до Москви в розпорядження ЦК КПРС 26 травня 1953 р. Його місце в партійній ієрархії зайняв Олексій Кириченко, який очолив українську організацію КПУ та увійшов до складу Президії ЦК КПРС.

Одночасно зі звільненням Мельникова до складу Бюро ЦК КПУ потрапив О. Корнійчук. Особливості його діяльності у вищому партійному органі України підтверджують припущення про патрон-клієнтні зв'язки з Берією. Вже через три тижні після обрання О. Корнійчука до Бюро Л. Берія був заарештований. Це поставило хрест на подальшій діяльності драматурга у вищому партійному органі республіки і вже через рік, у червні 1954 р., він повернувся до творчої роботи [20].

Після висунення О. Кириченка першим секретарем ЦК КПУ посада другого секретаря залишилася вакантною. Її обійняв М. Підгорний у серпні 1953 р., перейшовши відповідно, з кандидатів у повноцінні члени Бюро. Ймовірно, патроном Підгорного був М. Хрущов, що сприяв його партійному зростанню. На користь цього твердження говорять кілька фактів. По-перше, після смерті Сталіна партійні органи стали парафією М. Хрущова і його головною опорою у боротьбі за владу. Призначення другої людини в найбільшій республіканській парторганізації² не могло відбутися без його ініціативи або щонайменше згоди. По-друге, Україна вважалася “вотчиною” Микити Сергійовича; її номенклатурна верхівка 1950-х років прийшла до влади під час секретарювання останнього. Політична кар'єра М. Підгорного почалася в лютому 1939 р., коли М. Хрущов відновлював фактично з нуля номенклатурну еліту України. З 1946 р. М. Підгорний з другорядної посади заступника міністра харчової промисловості УРСР стає представником українського уряду при Раді міністрів СРСР. Пост представника України в Москві зобов'язував його тісно контактувати з Хрущовим [21]. По-третє, наступна кар'єра Підгорного: перший секретар ЦК КПУ (1957-1963 рр.) – секретар ЦК КПРС (з 1963 р.), свідчить про наявність налагоджених зв'язків з першим секретарем ЦК КПРС.

Останні зміни в персональному складі Бюро ЦК Компартії України відбулися на фіналі його існування в жовтні 1953 р. Постфактум, пленум ЦК 8-10 жовтня затвердив вибуття А. Гречка з номенклатурної еліти України (ще 26 травня він отримав призначення головнокомандуючим групою радянських військ у Німеччині) [22, с.31]. Також зі складу Бюро вибув О. Струєв, направлений на курси перепідготовки

¹ До речі, подібна увага не приділялася більше жодному з інших регіональних керівників.

² Нагадаємо, що на той момент РРФСР не мала окремих керівних партійних органів. Згодом, у 1956-1966 рр., функціонувало Бюро ЦК КПРС по РРФСР, яке, однак, не стало органічною складовою політичної системи.

секретарів обкомів. Надалі він вже не повернувся до України, отримавши призначення в Перм, а згодом в Москву [23]. Рішенням цього ж пленуму Бюро було перейменовано на Президію ЦК КПУ.

Таким чином, аналіз змін персонального складу вищого партійного органу України 1952-1953 рр. – Бюро ЦК КПУ – свідчить про наступні тенденції. По-перше, номенклатурна еліта УРСР наприкінці правління Сталіна була досить стабільною, що особливо помітно на фоні чисток в інших республіках та окремих областях. По-друге, після смерті Сталіна українське керівництво стало ареною боротьби за вплив М. Хрущова та Л. Берії, тоді як третій сталінський спадкоємець Г. Маленков не мав серйозного впливу на процеси в республіці. Внаслідок координації зусиль Хрущова та Берії відбулося усунення першого секретаря ЦК КПУ Л. Мельникова, що намагався заручитися підтримкою Маленкова. По-третє, з ліквідацією Берії 26 червня 1953 р. однозначну перевагу в українській верхівці отримали прихильники Хрущова. УРСР стала “вотчиною” М. Хрущова, а її керівники – важливим фактором у приході останнього до влади.

Джерела та література

1. Гриневич В. Хрущов як творець українського радянського патріотизму у роки німецько-радянської війни 1941-1945 рр. / В. Гриневич // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. – К., 2004. – № 11. – С. 483-493.
2. Єкельчик С. Імперія пам'яті. Російсько-українські стосунки в радянській історичній уяві / Сергій Єкельчик, Микола Климчук (авториз. пер. з англ.), Христина Чушак (авториз. пер. з англ.). – К.: Критика, 2008. – 303 с.
3. Хрущев Н.С. Время. Люди. Власть: Воспоминания в 4-х кн. / Н.С. Хрущев. – Кн. 3. – М.: Информационно-издательская компания “Московские Новости”, 1999. – 703 с.
4. Сталин И.В. Полное собрание сочинений в 18 томах / Составители: М.Н. Грачев, А.Е. Кирюнин, Р.И. Косолапов, Ю.А. Никифоров, С.Ю. Рыченков. – Т.18. – Тверь: Информационно-издательский центр «Союз», 2006 // http://www.e-reading.org.ua/chapter.php/97864/297/Stalin_18_Tom_18.html
5. Чуев Ф.И. Сто сорок бесед с Молотовым: Из дневника Ф. Чуева / Ф.И. Чуев. – М.: Изд. центр “Терра”, 1991. – 604 с.
6. Микоян А.И. Так было: Размышления о минувшем / Анастас Иванович Микоян. – М.: Вагриус, 1999. – 636 с.
7. Пихоя Р.Г. Советский Союз: история власти, 1945-1991 / Р.Г. Пихоя. – Новосибирск: Сиб. хронограф, 2000. – 678 с.
8. Хлевнюк О.В., Горлицкий Й. Холодный мир: Сталин и завершение сталинской диктатуры / О.В. Хлевнюк, Й. Горлицкий; [пер. с англ. глав 1,2,6 А.А. Пешкова]. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН): Фонд «Президентский центр Б.Н. Ельцина», 2011. – 231 с.
9. Баран В.К., Даниленко В.М. Україна крізь віки: В 15 т. / Володимир Кіндратович Баран, Віктор Михайлович Даниленко, В.А. Смолій (ред.). – Т.13: Україна в умовах системної кризи (1946-1980-і рр.). – К.: Альтернативи, 1999. – 303 с.
10. Лозицький В.С. Політбюро ЦК Компартії України: історія, особи, стосунки (1918-1991) / В.С. Лозицький. – К.: Генеза, 2005. – 368 с.
11. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі ЦДАГО України). – Ф.39. – Оп.4. – Спр.45 (Гречуха М.С.), 47 (Гришко Г.Є.), 78 (Кальченко Н.Т.), 85 (Кириченко О.І.), 95 (Корнієць Л.Р.), 138 (Мельников Л.Г.), 158 (Підгорний М.В.), 178 (Сенін І.С.), 181 (Сердюк З.Т.).
12. Государственная власть СССР. Высшие органы власти и управления и их руководители 1923-1991: Историко-биографический справочник / Владимир Иванович Ивкин (авт., сост.). – М.: РОССПЭН, 1999. – 639 с.
13. ЦК ВКП(б) и региональные партийные комитеты, 1945-1953 / Сост.: В.В. Денисов и др. – М.: РОССПЭН, 2004. – 494 с.
14. Скоріше за все, автори мали на увазі, що зміщення Мельникова було найбільш помітною зміною серед радянської еліти саме України. Адже арешт Берії 26 червня 1953 р., безсумнівно, мав значно більший вплив на розвиток СРСР.
15. Правда Украины. – 1953. – 10 марта; 16 марта.
16. Политбюро и дело Берия. Сборник документов / Под общей ред. О.Б. Мозохина. – М.: Кучково поле, 2012. – 1088 с.
17. XVII з'їзд Комуністичної партії (більшовиків) України. 23-27 вересня 1952 р. Матеріали з'їзду. – К.: Держполітвидав, 1953. – 223 с.
18. Судоплатов, П.А. Спецоперации: Лубянка и Кремль 1930-1950 гг.: [Воспоминания генерал-лейтенанта НКВД] / Павел Судоплатов. – М.: Изд. фирма “ОЛМА-пресс”, 1997. – 686 с.
19. Руденко М. Найбільше диво – життя: Спогади / Микола Руденко. – К.; Едмонтон; Торонто: Таксон, 1998. – 558 с.
20. ЦДАГО України. – Ф.39. – Оп.4. – Спр.93. – 2 арк.
21. ЦДАГО України. – Ф.39. – Оп.4. – Спр.158. – 2 арк.
22. Маршалы Советского Союза. Личные дела рассказывают / Институт военных и историко-патриотических проблем и исследований. – М.: Любимая книга, 1996. – 96 с.
23. Струев Александр Иванович // База данных «Лидеры Прикамья». – Режим доступа: <http://www.perimgani.ru/leaders/index.php?id=2521>.

Штейнле О. Ф. Бюро ЦК Компартии Украины в 1952-1953 гг.: персональный состав

Освещаются изменения в персональном составе Бюро ЦК Компартии Украины в течение 1952-1953 гг. Делается попытка объяснить логику кадровых перемещений внутри верхушки украинской номенклатуры. Выделяются общие тенденции изменений среди членов и кандидатов в члены Бюро ЦК КПУ.

Ключевые слова: Бюро ЦК КПУ, политбюро, партийная номенклатура, правящая верхушка, послевоенный сталинизм, борьба за власть.

Shteinle O. F. The Bureau of the Central Committee of the Communist Party of Ukraine in the 1952-1953: membership

The personal composition of the Bureau of the Central Committee of the Communist Party of Ukraine during the 1952-1953 is highlighted. An attempt to explain the logic of human displacements in the top of Ukrainian nomenclature is taking place. The common trends among the members and alternate members of the CC of the CPU single out.

Keywords: Bureau of the Central Committee of the Communist Party, the Politburo, the party nomenclature, the ruling elite, postwar Stalinism, the struggle for power.